

Nro. 18.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Kedden Martius 2-dik napján 1813-dik
esztendőben.

B é t s.

Fő Tisztelendő *Kovalik János* Urat, az Esztergomi Erseki Kaptalanoknak egy igen érdemes tagját és Kanonokját, az Erseki megüresült szék alatt az Esztergomi Megyének Vicariusát, és közönséges Ügyészét s. a. t. sok és különbkülönbféle mind az A. Sz. Egyház, mind Király és Hazáeránt való nagy érdemeire nézve Tribunitziai titularis Püspökké tenni méltóztatott a' mi igaz érdemeket betsúlmi tudó, és meg is jutalmaztani kívánó kegyelmes Fejedelmünk.

A' Gallitziában lévő Austriai Csász. és Kir. segítő hadi seregeknek fő vezérek, hertzeg Schwarzenberg Feldmarsal, a' közelebb múlt Febr. 14-ik napján rövid időre ide jövén, azon

hadi seregeknek kórmányát az ő távol léte alatt Báró *Frimont* Gen. Lajtinántra, mint az ő *Corpusánál* leg idősebb Generálra bízta. Ez a' segítő sereg a' Fr. nagy Armádiának külső jobb szárnyát formállyá, ehez támaszkodik a' Hertzeg *Poniatovszky* kórmánya alatt Petrikauban lévő 5 ik corpus, és a' Fr. Generál *Reynier* vezérlésére bízott 7-ik osztály sereg.

Azoknak a' Bétsi külső városbéli szegény lakosoknak felsegélésekre, a' kik a' múlt héten a' Duna vizének hirtelen való megáradása által nagyon meg károsítottak, hertzeg *Kaunicz*, Vál. Cz. 2000 forintot küldött, reménylvén, hogy az ő dítséretre méltó példáját mások is fogják követni.

Frantzia Birodalom.

Az a' Frantzia *Concordata*, mellyben a' Fels. Fr. Császár *Napoleon* és *VII Pius Sz. Pápa*, a' múlt Januárius 25-ik napján, *Fonteinebleau*-ban meg egyeztek, 's azt tulajdon kezek aláírásával meg is erősítették vala, következő nevezetes tikkelyekből áll:

Eő Csász. Kir. Felsége, és Eő Szentsége azon villongásoknak, mellyek köztök támadtak vala, véget vetni, és az A. Sz. Egyház dolgában támadt nehézségeket elintézni kívánván, a' következő tikkelyekben egyeztenek meg, mellyek fundamentom gyanánt légyenek az egymással való végső megegyezésnek.

1. Tz. Eő Szentsége azon formában 's azon módon gyakorollya Frantzia és Olasz Országokban a' Pápai méltoságot, mint gyakorlották vala az előtte élt és uralkodott Sz. Pápák.

2. Tz. A' külső Hatalmasságoknak Eő Szentségénél leendő követek, ministereik és biztosaik, és az Eő Szentsége más Hatalmasságokhoz küldtetendő ministerjei, és biztosai azon szabadsággal és jussokkal éljenek, mellyekkel élnek a' diplomaticum Corpusnak egyéb tagjai.

3. Tz. Azok az uradalmak, mellyeknek birtokaikban volt Eő Szentsége ennelőtte, és a' mellyek még eddig el nem adattattak, az Eő Szentsége Agensei vagy meghatalmazottjai által igazgattassanak. A' már eladattak két milliom liverből álló jövedelemmel pótolgassanak ki.

4. Tz. A' Frantzia és Olasz Országi meg üresedett Érsekségeknek és Püspökségeknek másoknak való adatások után, a' régi szokás szerint való hat hólnapi jelentések után, a' jelenvaló Concordatához képest, azokat a' Sz. Pápa forma szerint meg fogja erősíteni. Az illy előre való jelentést az Érsek fogja tenni. Hogyha hat hólnapok alatt azoknak az Érsekségeknek és Püspökségeknek másoknak való adatását jóvá nem hagyja, vagy meg nem erősíti, a' Sz. Pápa azon esetben vagy az Érsek, vagy ha e' nem volna, a' leg öregebb Püspök fogja azt mivelni, hogy ekképen egy Püspökség se maradjon egy esztendőnél tovább üresen.

5. Tz. Vagy Frantzia, vagy Olasz Országban 10 püspökséget nevez ki a' Pápa, mellyeket költsönös megegyezéssel fognak kiválasztani.

6. Tz. A' hat suburbicalis Püspökségek ismét vissza állítatnak, a' Pápától el foglaltatnak. A' még most fenn álló püspöki jöszágok vissza adatnak, és a' már eladattakra nézve más rendelkezések fognak tétetni. Az Anagliai és Rieti Püspökök

nek megyéik, az ő halálok után, azon hat püspökséggel fognak össze kapcsoltatni, a' szerént, a' mint Császár Eő Felsége, és a' Sz. Pápa egymás közt elfogják végzeni.

7. Tz. A' mi azokat a' Római Statusokbéli Püspököket illeti, a' kik a' környülállásokra nézve magok megyéikben jelen nintsenek, a' Sz. Pápa *in partibus infidelium* (a' nem keresztényeknek földjeiken) püspökségeket adhat, és ezeknek előbbi jövedelmeikhez illendő penzio fogadattatni, és vagy Frantzia, vagy Olasz Országban meg üresült püspökségeket nyerhetnek.

8. Tz. Eő Csász. Felsége, és a' Sz. Pápa, alkalmas időben, és ha a' szükség kívánni fogja, a' Toskánai és Genuai Püspökségeknek meg kevesítésekben, és a' Hanseatika városokban fel állítatandó Püspökségekről egymással meg fognak egyezni.

9. Tz. A' Propaganda, a' Poenitentiária és az Archivum ott fognak lenni, a' hol a' Sz. Atya lakni fog (a).

10. Tz. Azokat a' Kardinalisokat, Püspököket, Papokat, és Laikusokat, a' kik a' jelenvaló ügyekben az Eő Felsége kegyelméből kiestek, ismet kegyelmébe fogja venni.

(a) *Propagandanak* neveztetett Rómában azon Papi Collegium, melly az eretnekeknek és pogányoknak meg térítetésekre ügyelt; *Poenitentiariának* az az egyházi ítélő szék, melly a' lelkiesméret dolgában a' bűnt meg bocsáthattya, 's a' bűnöst a' büntetés alól felszabadíthattya.

11. Tz. A' Sz. Atya az A. Sz. Egyháznak jelenvaló állapotjára nézve, a' fellyebb való rendelkezésekben meg egyez, és azon bizodalomból, hogy Eő Csász. Felsége Eő Szentségét a' vallás számos szükségében hatalmasan segíteni fogja, azokra reá áll. — *Napoleon — VII. Pius Pápa. Fontainebleauban, Jan. 25-ikén, 1913.*

A' Párisi Monitőrnek 15-ik Februáriusi darabjában, a' törvénytévő Corpusnak gyűllése következő módon adatik elő: „Ma vasárnap, Februárus 14-ik napján, dél után egy órakor, a' Tuilliriai palotából nagy pompával a' törvénytévő Corpus palotájába ment Eő Felsége. Mind a' Csász. palotából való ki indulása, mind a' törvénytévő Corpus vagy Tanáts palotájába való érkezése ágyú durrogások által jelentetett ki. Az ebbe való menetelekör azon Tanátsnak Előüjője és 20 deputátusok fogadták el Eő Felségét a' palota gráditsánál, és a' számára készített szobába bé vezették. — A' Tanáts deputatusi, és a' Status Tanátsosok, a' Császárnak oda lett menetele előtt az elsőbkek a' trónussal által ellenbe lévő székekre, az utolsóbbak pedig a' két első lótzákra le ültenek. — A' Császárné és *Hortensia* vólt Hollandiai Királyné pedig a' Császár trónusával által ellenben lévő folyósóba.

Minekutánna a' Császár a' maga szobájában magát kipihente vólna, a' Törvénytévő Tanáts szálájába ment, 's a' trónusba ült, 's következő oratiót mondott:

„Deputatus Uraim! Európának északi részében ismét támadt háború az Ánglusok plánumának, a' fél szigetre nézve (az az, Spanyol és Portugallia Országokra nézve) kedvező alkalma-

tosságot szolgáltatott; de meg tsalattattak reménységekben, ármádájok a' Burgosi kastély előtt hajótörést szenvedett, 's kénytelen vólt nagy veszteséggel egész Spanyol Országot oda hagyni, — Én magam az Orosz Birodalomba bémentem, az *Ostrownói*, *Polotzki*, *Mohilewi*, 's *Smolenski* mezőkön, a' *Moszkva* folyóvíz, és a' *Maloi-Jaroslavetz* mellett mindenkor győzedelmeskedtek a' Frantzia hadi seregek, a' mi sasaink előtt sohol meg nem álhattak az Orosz ármádiák; *Moskau* városa hatalmunkba esett.“

„Minekutánna az Orosz Birodalom óltalom bástyái általtörettek, és fegyverének erőtlensége nyilván valóvá lett vólna, ezen roppant Ország-
nak leg szebb tartományit számtalan Tatárok borították el, és azt a' földet, mellynek védelmezésére hívattak vala, egészen elpusztították. A' szerentsétlen Moskovitáknak könnyhullásaikra és kétségbe való esésekre semmit nem ügyelvén, négy ezernél több leg szebb falahelységeket, 's ötven városoknál többet tűz által elpusztítottak, és azon szin alatt, hogy a' mi marsirozásunkat meg akadályoztassák, régi gyűlölségeket ki öntötték, kőrülöttünk mindent elpusztítottak. Mi mind ezeket az akadályokat meg győztük, Moszkva városának megégetése sem változtatta meg a' mi dolgainkat, a' melly tűz négy nap alatt negyven nyomadék munkájának és meg zsugorgatásának gyümöltseit semmivé tette.“

„De a' télnek rendkívül és koránvaló keménysége rettenetes szerentsétlenségbe ejtette az én ármádiámat, egynéhány éjjel minden megváltozott, igen sokat vesztettem. Hogyha ezen fon-

tos környülállások között országomnak hasznát, népemnek ditsőségét és jövő sorsát szívemre nem vettem volna, meg repedt volna a' szívem. — A' rajtunk esett szerentsétlenségen nagyon örvendett Anglia, határ nélküli való volt remény-sége, leg szebb tartományainkat az árulóknak jutalomúl ígérte, leg szebb országunknak feldaraboltatását tette a' békesség feltételévé, avagy másképen szólván, örökké való háborút hirdett.

„Az én népeimnek hathatós ereje, az ország épségéhez való ragaszkodása, és az a' szeretet, mellyet hozzám mutattak, ezeket a' haszontalan képzelődéseket mind széllyel szórták, 's jobb gondolatokra vezették ellenségeinket. Az a' szerentsétlenség, mellyet a' kemény tél okozott, tette leg inkább nyilvánvalóvá ennek az 50 millió főből álló országnak erejét, erőlködését, és jövedelmeit. Eleven örömmel szemléltük, hogy Olasz Országnak, Hollandiának, és az egyesült osztályoknak lakosi a' régi Frantziákkal szinte ugyan vetélkedtek, 's érzették, hogy reájok nézve semmi reménységek, semmi jövő idejek, és semmi boldogságok nem lehet ennek a' nagy országnak megerősítése és győzedelmei nélkül.

„Angliának agensei minden szomszédjaink közt, az uralkodó fejedelmek ellen való támadásnak lelkét gerjesztik, az egész száraz Európát a' hazafiak közt való háborúba igyekszik Anglia keverni, és a' függetlenségnek útalatos állapotjába ejteni, de az isteni gondviselés magát Anglia Országot nézte ki a' függetlenség, és hazafiak közt támadandó háborúnak áldozatjává.

„A' Pápával magam készítettem, 's kezem aláírásával meg is erősítettem egy Concordatát, melly által mind azoknak a' villongásoknak, mellyek az A. Sz. Egyházban szerentsétlenül támadtak vala, vége szakatt. A' Frantzia Dynastia, az az, uralkodó familia uralkodik, és Spanyolországban is uralkodni fog. — Minden szövetséges barátimmal meg vagyok elégedve, egyiket sem hagyom el, Statusaikat épségben fogom fenn tartani, az Oroszoknak vissza kell ártalmas levegőű hazájokba menni. — A' békességet én is óhajtom, mellyre e' világnak nagy szüksége van. Az Ammiensi békesség után következett háborútól fogva négyszer javaslottam azt az ellenségnek. Egyedül olly békességre fogok lépni, melly az én Országomnak hasznához, ditsőségéhez, és nagyságához illendő leszen. Én az én politikámat titokba nem tartom, ki nyilatkoztattam azt az áldozatot, mellyet tehetek. — Valameddig a' jelenvaló tengeri háború tart, mindenkor sok féle áldozat tételekre készszen kell lenni az én népemnek; mivel a' rossz békesség által mindenünket még reménységünket is elvesztenénk, sőt unokáinknak szerentséjeket is kotzkára vetnénk.“

„Ámérika, hogy a' maga vitorláinak illendő tekintetet szerezhessen, fegyverhez nyúlt, az egész világ szerentsét kívánt ditsőséges viaskodásában. Hogyha azt úgy végezheti, hogy a' száraz Európának ellenségit arra kényszerítheti, hogy ezen sarkalatos principiumot, vagy törvény regulát: — a' vitorla, vagy hajózásló az azon lévő portékát és hadi népet fedezi, és hogy a' neutralis hajókat semmi papiroson lévő blokade,

az az, meg szállás alá rekeszteni nem szabad, a' mint ez az Utrechti békességes kötésben meghatározott vala, minden nemzetek előtt érdemessé fogja magát Amerika tenni. A' késői maradványok azt fogják mondani: *a' régi világ a' maga jussait el vesztette, az új világ azokat vissza nyerte.*

„Az én belső dolgokra ügyelő ministerem az én országom mostani állapotjának le rajzolásában, a' földmívelésnek, manufacturáknak és belső kereskedésünknek kedvező állapotját, valamiképen a' mi népességünknek szüntelen való nevedését is elő fogja adni. Egy században sem virágzottak Frantzia országban a' földmívelés és manufacturák olly szépen, mint most. Sok segítség kútfejeire van szükségem azoknak a' költségeknek kielégítésekre, mellyeket a' jelen való környúlállások kívánnak; mindazáltal különbözőkülönbféle módok által, mellyeket az én finansz ministerem Kigyelmeiteknek javasolni fog, semmi szükség nem leszen arra, hogy népeimre újabb teret tétessen.“

Ezen oratiónak végződése után a' Tanácsgyűllése bérekesztetett, és Eő Felsége a' trónusból felkelvén, örvendetes kiáltások közt azon módon vissza ment a' Tuileriai Csász. palotába, mellyel onnan a' törvényhozó Tanács gyűllésébe ment vala.

Nagy Britannia.

Azon 40 milliom font sterlingből álló adósságnak tételekor, mellyet a' mostani Anglus finansz minister a' múlt 1812-ik esztendőben tett vala, következő jegyzést tett arról egy valaki: A' 3 ik Wilhelm Anglus Királynak 1702-ik

esztendőben történt halálakor tizenhat milliom háromszáz kilentzven négy ezer hétszáz két font sterlingre ment az Angliai Statusnak adóssága. Ez az adósság 1784 ik esztendőben 257 milliom 213,043 font sterlingre nevededett; ettől az esztendőtől 1801 ik esztendeig *Pitth* minister azt a titkot, melly szerént azt meg kettőztette, feltálta, és 17 esztendők alatt 579,911,447 font sterlingre tudta azt emelni; 1801-ik esztendőtől fogva, a' múlt 1812-ik esztendő Junius hónapjáig, az akkor tsinált 40 milliom font sterlingből álló adóssággal együtt, 860 milliom font sterlingre, az az, a' mi számlálásunk szerént, kilentzven ezer, négyszáz hatvan milliom forintra nevededett az Angliai Statusoknak adóssága.

Az Angliai Alsó Parlamentumnak 31-ik Januáriusi gyűllésében olly jelentést tett *Whitbread* a' már előttünk esmeretes Londoni tudós serfőző, hogy ő a' 4-ik Februáriusi gyűllésben, a' békeségre nézve valamelly plánumot adna elő. A' *The-Sun* nevű Londoni Zsárnál e' tárgyra ily jegyzést tett; Nem kötelességünk, *úgymond*, azokat az indító okokat vizsgálni, a' mellyek ezt az Urat ennek a' plánumnak előadására bírták vala, de előre is el lehet látni annak következéseit. Most segítsen é rajta Anglia, meg mentse és őtet a' veszedelemtől, és olly állapotba helyheztesse é őtet, hogy az ő Európának meg hódolatásáról valo proiectumát véghez vihesse? Ebben a' szempillantatban egyedül a' békesség mentheti meg őtet a' veszedelemtől. Gyakorta ellenséginek hibái ragadták ki őtet az ő veszedelmes állapotjából; hogyha most pihenést engednek

néki az Európai Hatalmasságok, és ő a' maga hadi erejét öszve szedheti, 's őket ismét megtámadja, magoknak tulajdonítsák végső romlásokat. A' *Morning Chronicle* Londoni Zsurnál szerént azt állatják a' ministeriális újság levelek, hogy a' Frantziák az ő hadi seregeiket Spanyol és Portugallia Országokból kiakarják vonni, de a' Frantzia Császár politikájáról gyűjtött tapasztalások azt bizonyíttyák, hogy ő sem a' fél szigetben lévő hadi seregeit onnét ki húzni, sem azokat öregbíteni nem igyekszik, 's annál fogva kíván minket meggyőzni, hogy azon Országot magának hagyjuk; mi magunk vesztegetjük el ott lévő hadi erőnket, heverni engedjük a' Spanyolokat, a' kiket ha magoknak hagynánk, az ő meg zaboláztatásokra több ezerből álló Fr. hadi seregek kívántatnának, mint most s. a. t.

Az Alsó Parlamentumnak 3-ik Februáriusi gyűllésében azoknak a' szerentsétlen Anglus tiszteknek esedező leveleket, a' kik már régóta fogva tartatnak Frantzia Országban, *Whitbread* bemutatatta, 's képekben a' Parlamentumot megkérte, hogy rajtok segítsen. Ebben az esedező levélben nagyon panaszkodnak azok a' fogoly tisztek, hogy mivel a' Fr. Kormányzók 29 franknál többet nem ad nékiek hólnaponként, abból élniek lehetetlenség. Erre Lord *Castlereagh* akként felelt, hogy a' ministerek mindent elkövettek, a' mit tsak kötelességek engedett, azon szerentsétlen emberek sorsának meg könnyebbitésére.

Hadi Történetek és Környülállások.

Azon heves verekedésről, melly Nagy Lengyel Országban, *Kalisek* mellett, az Olasz Vice

Király vezérlése alatt volt 7-ik Frantzia osztály sereg és Oroszok közt a' közelebb múlt Februarius 13-ik napján esett, és a' mellyről a' múlt Pénteken költ 17-ik Kurir utolsó levelén kevés szóval mi is emlékeztünk, azon holnap 18-ikán következő tudósítás adatott ki Drézdában.

Minekutánna, úgymond, a' 7 ik osztály sereg Kalisch mellett szoros cantonirungban szállott volna, Febr. 13 ikán, dél tájban, annak bal szárnyát hat vagy 8 ezer főből álló Orosz lovas-ság, két osztály gyalogsággal együtt meg támadta, még pedig olly nagy hirtelenséggel, hogy sok regementeknek 's brigadáknak lehetetlenség volt Kalishoz öszve gyűlni, 's egyenlő erővel ellent állani az ellenségnek, kéntelen volt minden osztály sereg batalion carrét formálni, 's magát a' fő corpushoz vonni. Noha ezeket a' karékat az Orosz lovas-ság körülvette, 's mindeniket kártátsokkal keményen lövöldöztette; mindazáltal még is egyiken sem törhetett által az ellenség. Leg elsőben is a' *Liebenau* granatiros batalionja érkezett *Kalishoz*, ezt követték a' Szakszoniai Generál *Sahr*, és a' Fr. Oberster *Maury* brigadái, minekutánna az útban hevesen csatáztak volna az ellenséggel. A' Kalisi külső városban öszve gyűlt seregek azon postot egész estig védelmezték. A' Hertzeg *Clemens* regementjének karéja, Gen. Major *Steindel* vezérlése alatt, a' nagy számú ellenséggel való öt óráig tartott verekedése után minden felől körül vétetvén az Oroszoktól, heves ágyú lövöldözések alatt érhetet el a' corpus megmaradt részét. — Nostitz Generál olly szerenstés nem lehetett, ő az *Antal* hertzeg regementjének 450 főből álló seregevel leg távolabb lévén a' közép ponttól, sokáig védelmezte magát, de végtére az ellenség kezébe esett. Ő kivűle Kapitány *Langenau* a' Generál Stábtól, *Senfft* brigada Adjutáns, továbbá Oberster *Hanna* a' *Polenz* regementjéből, és Hadnagy *Seelhorst* a' *Clemens* hertzeg könnyű szerű lovasai között hasonló sorsra jutottak.